

INTEGRALE AANPAK NOODZAKELIJK VOOR LAAGGELETTERDHEID

HOE ZET JE ALS BELEIDSMEDEWERKER EEN INTEGRALE AANPAK VOOR LAAGGELETTERDHEID OP?

Deze factsheet stipt het belang aan van een integrale aanpak van laaggeletterdheid en geeft praktische tips voor beleidsmedewerkers om hier in hun gemeente mee aan de slag te gaan.

De urgentie om beleid te ontwikkelen is door het kabinet benadrukt. Zo stelt het kabinet € 84 miljoen per jaar beschikbaar voor de aanpak van laaggeletterdheid. Laaggeletterden hebben meer kans op financiële problemen (schulden), minder betrokkenheid bij de maatschappij (doordat zij bijv. minder digitale vaardigheden hebben), meer kans op werkloosheid en een grotere kans op een ongezonde leefstijl. Integraal werken om laaggeletterdheid aan te pakken binnen de gemeente is vanwege de complexiteit dan ook van groot belang.

Ondanks dat al veel onderzoek naar laaggeletterdheid is gedaan, merkt Ecorys dat veel gemeenten nog worstelen om integraal beleid te ontwikkelen voor deze doelgroep. Daarom zijn in deze factsheet op basis van meerdere onderzoeken inzichten gebundeld, om gemeenten te helpen een integrale aanpak op te starten.

! INTEGRAAL BELANG

Financiën/schulden

De helft van mensen met financiële problemen krijgt een indicatie laaggeletterdheid (50,3%)³

Werkloosheid

58.000 mensen hebben geen betaalde baan als gevolg van lage taal- en rekenvaardigheden²

Afhankelijkheid sociale voorzieningen

Deze is drie keer zo hoog onder laaggeletterden dan onder niet-laaggeletterden⁴

Gezondheid

Laaggeletterden hebben vaker een ongezondere leefstijl en chronische ziekten en een grotere kans op het verkeerd gebruiken van medicatie²

Participatie

Door laaggeletterdheid zijn laaggeletterden minder politiek en maatschappelijk betrokken^{5,6}

Minder digitale vaardigheden

Laaggeletterden hebben ongeveer drie keer zo veel kans op onvoldoende digitale vaardigheden. Zonder deze vaardigheden is het moeilijk om toelagen aan te vragen met je DigiD⁶

Misbruik van vertrouwen

Afhankelijkheid van anderen die geen moeite hebben met lezen en schrijven maakt laaggeletterden kwetsbaar¹¹

LAAGGELETTERDHEID?

Mensen die grote moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen zijn laaggeletterd. Zij beheersen niet het eindniveau vmbo of niveau mbo-2/3, en kunnen dus soms geen zinnen of teksten lezen.

1 op de 6 Nederlanders (18%) is laaggeletterd¹

Laaggeletterden zijn vaker van **Nederlandse herkomst** (65%)¹

Totale maatschappelijke kosten voor laaggeletterdheid worden geschat op **€ 1,13 miljard per jaar**²

VOLG DEZE **6** STAPPEN...

... om een start te maken met een integrale aanpak. Doordat lees- en digitale vaardigheden bij laaggeletterden minder zijn bereik je als gemeente deze doelgroep minder goed of helemaal niet. Wat kun je doen?

1

Stel een 'coördinator laaggeletterdheid' aan

Stel een coördinator aan binnen de gemeente die verantwoordelijk is voor de overkoepelende strategie en communicatie rondom laaggeletterdheid: stimuleert het intersectorale contact en dient als aanvoerder om het onderwerp op de agenda te houden.

2

Vergroot bekendheid binnen de gemeente

Maak beleidsmedewerkers bewust van het bestaan van laaggeletterdheid en de invloed op de samenleving, en dus ook op hun eigen beleidsterrein.

3

Hoe toegankelijk is jouw gemeente?

Kijk met een andere blik naar de brieven en andere manieren van communicatie die de gemeente gebruikt: is dit begrijpelijk en zo ja voor wie?

4

Breng het aanbod en partners in kaart

Maak een overzicht van het aanbod en houdt regelmatig in de gaten of dit aanbod nog steeds passend is. Zorg voor de opbouw van een duurzame infrastructuur waarin taalnetwerken (gekoppeld aan vindplaatsen) worden gevormd die de samenwerking tussen lokale partners binnen én buiten het reguliere taaldomein versterken.

5

Vergroot deskundigheid praktijkprofessionals

Zorg ervoor dat professionals het gesprek aan kunnen gaan en kunnen signaleren en doorverwijzen, want laaggeletterden zeggen vanwege schaamte niet snel dat ze niet kunnen lezen, schrijven en/of rekenen.

6

Feedback loop

Blijf continu in gesprek, zowel in beleid als praktisch. Houd het onderwerp op de agenda en maak het aanbod passend na feedback vanuit de praktijk. Dit betekent ook dat tijd ingepland moet worden om kritisch naar het huidige beleid te kijken en om input te vragen.

ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE LAAGGELETERDEN

- 1 **Korte eenduidige brieven** met simpele woorden en een duidelijke structuur;
- 2 Door **persoonlijk contact** wordt de situatie beter begrepen zal eerder actie ondernomen worden;
- 3 **Signaleer laaggeletterdheid.** Maak professionals die in contact staan met de burger bekend met laaggeletterdheid.

ACTIEVE AANPAK NOODZAKELIJK

Het is nodig om actief beleid te voeren om laaggeletterden te bereiken. Bij laaggeletterden speelt schaamte namelijk een grote rol, waardoor zij hun beperking het liefst verborgen houden voor de omgeving. Hulpverleners geven echter aan niet altijd te weten hoe ze laaggeletterdheid kunnen herkennen en wat ze vervolgens iemand kunnen bieden.

BRONNENLIJST

- 1) Stichting Lezen en Schrijven (2017). Feiten & cijfers geletterdheid: overzicht van de gevolgen van laaggeletterdheid en opbrengsten van investeringen voor samenleving en individu. Den Haag: Stichting Lezen en Schrijven.
- 2) Velthuisen & Schaufeli (2018). Maatschappelijke kosten laaggeletterdheid. Amsterdam: PwC.
- 3) Keizer (2018). Lezen ≠ Begrijpen: onderzoek naar leesvaardigheid onder mensen met financiële problemen. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.
- 4) Christoffels, Baay, Bijlsma & Levels (2016). Over de relatie tussen laaggeletterdheid en armoede. 's-Hertogenbosch: Expertisecentrum Beroepsonderwijs & Stichting Lezen & Schrijven.
- 5) Buisman & Houtkoop (2014). Laaggeletterdheid in kaart. 's-Hertogenbosch: Ebco & Stichting Lezen & Schrijven.
- 6) Baay, Buisman & Houtkoop (2015). Laaggeletterden: achterblijvers in de digitale wereld? Vaardigheden van burgers en aanpassingen door overheden. 's-Hertogenbosch: Ebco & Stichting Lezen & Schrijven.
- 7) Rijksoverheid (18-03-2019). Nieuwe ambities voor aanpak laaggeletterdheid. Geraadpleegd via: www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/03/18/nieuwe-ambities-voor-aanpak-laaggeletterdheid.
- 8) Sociaal Economische Raad (11-04-2019). SER: Kabinetsbeleid is niet voldoende om laaggeletterdheid aan te pakken. Geraadpleegd via: www.ser.nl/nl/actueel/Nieuws/aanpak-laaggeletterdheid.
- 9) Uitspraken door deelnemers op Kennisevent 'Laaggeletterdheid en Schulden' (11-04-2019). Rotterdam: Ecorys.
- 10) Sapulete, Asmoredjo, van der Hoff & Zeeman (2019). Monitor actieprogramma Tel mee met Taal 2016-2018. Rotterdam: Ecorys.
- 11) Dominguez Alvarez, Kerckhaert & van der Valk (2018). Laaggeletterdheid en schulden: verkenning van de invloed van laaggeletterdheid op schulden. Rotterdam: Ecorys.